

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 23.05.2020 – Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 19.06.2020

Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi

Journal of Social and Cultural Studies

www.toplumvekultur.com

Yıl/Year:2020, Sayı/Issue: 5, Sayfa/Page: 42-61

4-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYN TUTUMLARININ VE İSTİSMAR FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Rumeysa AKGÜN¹ - Hüsamettin ÇETİN²

Öz

Bu araştırmanın amacı, Kırıkkale ilinde 4-6 yaş grubu okul öncesi çocuklarının ailelerinin istismar farkındalık durumlarını belirlemektir. Araştırmanın yöntemi tarama araştırmalarından kesitsel taramadır. Veri toplama aracı olarak Pekdoğan (2017) tarafından geliştirilen Ebeveyn istismar farkındalık ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini Kırıkkale ilinde 4-6 yaş arası eğitim veren anaokulları oluşturmaktadır. Örneklemi ise kolayda örneklem yöntemi olarak belirlenmiş ve anketi doldurmayı kabul eden 124 ebeveyn ile görüşülmüştür. Araştırmanın verileri SPSS 23 programı ile analiz edilmiş ve ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile ebeveyn istismar farkındalıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın analizinde bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin tutumunun daha çok otoriter olduğu ve istismar farkındalıklarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerine bakıldığında, çocukların cinsiyeti, sayısı, anne yaşı ve baba yaşı ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna karşın annenin öğrenim düzeyi, babanın öğrenim düzeyi ve gelir durumları ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Ebeveynlerin istismar farkındalıkları ile sosyodemografik özellikleri karşılaştırıldığında ise; baba yaşı ve çocuğun cinsiyeti ile istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmazken ($p>0,05$); çocuk sayısı, anne yaşı, anne ve baba öğrenim durumu ile istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). İstismar farkındalığı ölçeği ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise istismar farkındalığı ile otoriter alt ölçeği arasında orta düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı, Ebeveyn istismar farkındalığı, Ebeveyn Tutumu, Okul öncesi çocukları.

A STUDY ON DETERMINATION OF PARENTAL ATTITUDES AND ABUSE AWARENESS WITH 4-6-YEAR-OLD CHILD

Abstract

This study aims to determine the abuse awareness status of the families of 4-6 age group preschool children in Kırıkkale province. The method of the study is cross-sectional screening

1 Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, rumeysaakgun@gmail.com ORCID: 0000-0003-4226-2191

2 Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, cetinhusamettin2@gmail.com ORCID: 0000-0002-3450-8596

from screening studies. The parental abuse awareness scale developed by Pekdoğan (2017) was used as a data collection tool. The universe of the study is the kindergartens that provide education between the ages of 4-6 in Kırıkkale province. The sample was easily identified as a sampling method and 124 parents who agreed to complete the questionnaire were interviewed. The data of the study were analyzed with SPSS 23 program and the relationship between the sociodemographic characteristics of the parents and the awareness of parental abuse was examined. In the analysis of the research, t-test and one-way analysis of variance were used for independent groups. As a result of the research, it was seen that parents' attitudes were more authoritative and their awareness of abuse was moderate. Considering the sociodemographic characteristics of the parents, there was no significant difference between the gender, number, maternal age, and father age of the children and parental attitudes ($p > 0.05$). On the other hand, a significant difference was found between the education level of the mother, the education level of the father, income levels, and parental attitudes ($p < 0.05$). When the abuse status and sociodemographic characteristics of the parents are compared; no significant difference was found between the age of the father and the sex of the child and the awareness of abuse ($p > 0.05$); A significant difference was found between the number of children, maternal age, educational status of mothers and fathers and awareness of abuse ($p < 0.05$). When looking at the relationship between abuse awareness scale and parental attitudes, there was a moderate negative relationship between abuse awareness and authoritarian subscale.

Keywords: Child abuse, Parent abuse awareness, Parental Attitudes, Preschool children.

1.Giriş

Çocuk; küçük yaştaki oğlan ya da kız, soy bakımından oğul ya da kız, bebeklik çağı ile erginlik çağı arasında gelişme döneminde bulunmaktadır (TDK, 1983: s.254). 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye (ÇHDS) göre, daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır (Md. 1). Ülkemizde 2019 yılındaki toplam 83.154.997 nüfusun %27,5'ini (22.876.798) çocuklar oluşturmaktadır. Bu çocukların 6.345.136'sı 0-4 yaş, 6.461.039'u 5-9 yaş, 6.406.170'i 10-14 yaş ve 3.664.453'ü ise 15-17 yaş grubundadır (TÜİK, 2019). Bu veriler, ülkemizde yaklaşık dört kişiden birinin çocuk olduğunu göstermektedir.

Ülkemizin de taraf olduğu ÇHDS'ye göre, çocukların yetiştirilme sorumluluğu öncelikle anne-babaya aittir (Md. 18). Taraf Devletler, her türlü istismar ve kötü muameleye karşı çocukların korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alacak (Md. 19); çocukları her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suiistimale karşı koruma güvencesi verecek (Md. 34) ve her türlü istismar ve ihmal ile mağdur olan çocukların bedensel ve ruhsal bakımdan sağlıklarına yeniden kavuşmaları, toplumla bütünleşmeleri için uygun olan tüm önlemleri alacaktır (Md. 39).

Anayasamızda da, her çocuğun, korunma ve bakımdan yararlanma hakkına sahip olduğu ve Devletin, çocuklara yönelik her türlü istismara ve şiddete karşı alması gereken koruyucu tedbirler hüküm altına alınmıştır (Md. 41). Gerek uluslararası sözleşmelerde gerekse ülkelerin mevzuatında çocukların istismar ve ihmalden korunmaları için çeşitli hukuki düzenlemeler yapılsa

da, günümüzde çocukların istismar ve ihmalden korunma hakları önemini ve önceliğini korumaktadır.

Çocuk istismarı kavramı hemen her dönem konuşulan ve son dönemlerde üzerinde daha çok durulan bir kavramdır. Çocuk istismarı; çocuğa fiziksel, cinsel, duygusal olarak kötü davranılmasıdır. Çocuk istismarının büyük ölçüde çocuğun ailesi içinden, tanıdığı kişiler veya yakın akrabaları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Çocuk istismarı kavramına ortak bir tanım getirilmesi, farklı bilim dallarının araştırma konusu olması nedeniyle oldukça zor olmuştur. Her bilim dalı istismarın farklı boyutlarına odaklanmış ve kendi alanları doğrultusunda tanımlamalar yapmıştır. Tanıma ilişkin sorunlar, konunun disiplinler arası özelliğinden kaynaklandığı gibi toplumsal ve kültürel değerlere de bağlanmaktadır. Özellikle kültürel farklılıklar çocuk istismarını tanımlamayı daha da güçleştirmektedir. Bir toplumda çocuğa karşı yapılan davranışların çocuk istismarı ve ihmali olarak algılanıp algılanmayacağı, toplumda bulunan bireylerin değerleri, inançları, benimsedikleri toplumsal normlar, çocuk gelişimi ile ilgili bilgileri, disiplin yöntemleri ve aile ilişkileri gibi etkenler tarafından belirlenebilmektedir (Slep ve O’Leary, 2001).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından, çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum veya ülkesi tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar çocuk istismarı olarak kabul edilmektedir (SHÇEK, 2010: s.7). Çocuk istismarı, “çocukların sağlıklarına zarar veren, fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışlara maruz kalmaları, çocuk örselenmesi” dir (Beyazova ve Şahin, 2011: s.6).

Çocuk istismarı çeşitli başlıklar altında ele alınarak incelenebilmektedir. Akyüz’e (2012: ss.505-508) göre çocuk ihmal ve istismarı fiziksel, duygusal ve cinsel olmak üzere üç boyutta ele alınabilir. Fiziksel istismar, vurma, tekmeleme, yakma, ısırma, sarsma, kaynar suyla haşlanma, zehirlenme, boğmaya çalışma gibi eylemlerle çocuğun sağlığını ve gelişimini olumsuz etkileyecek şekilde fiziksel güç kullanılmasıdır (Şahin, 2015: s.47). Duygusal istismar, çocuklara yönelik aşağılayıcı, küçük düşürücü ve çocuğun kendine güvenini zedeleyici tutum ve davranışlardır (Akyüz, 2012: s.507). Duygusal istismar aşağılama, korkutma, sömürme/yozlaştırma, duygusal yoksunluk oluşturma, reddetme, yalıtma, güvenilmez/tutarsız ana-babalık, ruhsal, tıbbi ve eğitsel gereksinimlerini göz ardı etme, eşler arasındaki şiddete tanıklık etme biçiminde sınıflandırılmaktadır (APSAC, 1995: Akt., Uslu, 2015: s.42). Cinsel istismar ise “çocuğun, bir yetişkin ya da yaşça ya da gelişimsel olarak kendinden oldukça büyük bir başka kişi tarafından ne anlama geldiğini kavrayamayacağı, gelişimsel olarak hazır olmadığı, kanunlara ve toplumun kültürel değerlerine aykırı cinsel eylemlere; karşı tarafın cinsel doyumunun sağlanması amacıyla karıştırılmasıdır” (Bir Hak İhlali: Çocuk İhmali ve İstismarı, 2020).

Yetişkinlere göre, çocuklar anne ve babalarından daha çok duygusal istismar görmektedir. Bunu, fiziksel istismar ve ihmal davranışları izlemektedir (SHÇEK, 2010: s.18). 2013 yılında kanunlarda suç olarak tanımlanan fiillerin birinin işlenişinden maddi ve manevi olarak zarara uğrayıp güvenlik birimlerine gelen ya da getirilen çocuk sayısı toplam 121.717'dir. Bunların 37.205'i 11 yaşın altında, 29.085'i 12-14 yaş grubunda, 55.396'sı 15-17 yaş grubunda, 31'inin ise yaş grubu bilinmemektedir (TÜİK, 2014: s.107). Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü verilerine göre ise çocuk cinsel istismar hükümlülerinin yüzdesi 2006 yılında %42,5 iken bu oran 2016 yılında %58,8'e yükselmiş; cinsel suç mağduru olan çocukların yüzdesi de 2014'ten 2016'ya %33 artmıştır (Asuma ve İmbat 2018: s.1).

Duygusal istismar gören çocuklarda, akademik başarısızlık, güvensizlik, benlik saygısında düşüklük, çekingenlik, içe dönüklük, sosyal ilişki kurma zorluğu, hırçınlık, saldırganlık gibi bazı ruhsal-davranışsal belirtiler daha sık görülür (Uslu, 2015: s.43). Çocukların maruz kaldığı her türlü şiddet, istismar ve ihmal onların sadece o zamanki psikososyal gelişimine ve sağlığına zarar vermekle kalmayıp, ileriki yaşam dönemlerini de olumsuz etkilemektedir (Akyüz, 2012. s.505). Aile içi şiddete maruz kalan veya şiddete tanıklık eden çocuklarda, anksiyete, depresyon, öğrenme güçlüğü, duygu ve davranış bozuklukları, okul başarısızlığı, post-travmatik stres bozukluğu, somatik yakınmalar, anti-sosyal davranış, fobi, uyum bozuklukları ve içe kapanma gibi çeşitli sorunlar görülebilmektedir. Ayrıca bu çocuklar, daha sonraki yaşamlarında daha fazla şiddete maruz kalmakta ya da kendileri şiddet uygulayabilmektedir (Lök, Başoğlu ve Öncel, 2016: s.160). Bu nedenle çocuk istismar ve ihmalinde koruyucu ve önleyici politika ve hizmetler, öncelikle ele alınması gereken konular arasında yer almaktadır.

Çocuklar; sırasıyla ev, okul ve sokak ortamında; istismar edenlerin ise sırasıyla baba, öğretmen, anne, arkadaş ve komşular olduklarını ifade etmektedirler (SHÇEK, 2010: s.18). Yapılan bir araştırmada görüşülen ebeveynlerin, çocuklara yönelik cinsel istismarın güven duygusu nedeniyle yakın çevreden olma ihtimalini göz ardı ettikleri saptanmıştır. Bu konuda ebeveynler bilgilendirilerek, herkesin cinsel istismar uygulama ihtimali üzerinde durularak, farkındalık sağlanmıştır (Üstündağ, Şenol ve Mağden, 2015: s.225).

Çocukların istismar ve ihmaline neden olan risk faktörleri psikososyal yaklaşıma göre çocuğun kendisi, yaşanılan çevre, kültür ve ailedir. Bunlar içerisinde aile ve aile ilişkileri ön plana çıkmaktadır. Çocuklar, duygusal ihmal ve istismara özellikle aileleri ya da bakım veren kişiler tarafından maruz kalmaktadır. Bazen ailelerin çocuklarını disipline etmek amacıyla duygusal ihmal ve istismar ile birlikte fiziksel istismar da uyguladıkları görülebilmektedir (Kezer, 2015. s.33). Aile içinde şiddete maruz kalan çocuklar, bu davranışları en yakın olan anne ve babalarından öğrendikleri için yetişkinliklerinde de, bunu kendilerinden daha güçsüz olanlara uygulayarak,

şiddetin kuşaklar boyu artarak devam ettirilmesini sağlayacaklardır (Şenol ve Mazman, 2014: s.17). Ek olarak çocuk istismarının okul öncesi dönemde görülme riski daha yüksektir (Yalçın, Koçak ve Duman, 2014: ss.138-142).

Çocuk istismarı durumunda şüphesiz ebeveynin tutumu da oldukça önemlidir. Çocukların sağlıklı gelişimleri için aile ve aile ilişkileri önem taşımaktadır. Aile, çocukların sosyalleşmelerindeki en önemli kurumlardan biridir. Çocuklar, ailedeki diğer üyeleri model alarak yetişmektedir. Aile ortamı çocukların haklarının hayata geçirildiği ortamlardır. Bu noktada, ebeveynlerin hem bu haklar hakkındaki bilgilenmeleri, hem de istismar, ihmal ve şiddet gibi olgularda farkındalıkları, çocukların sağlıklı gelişimi ile yakından ilişkilidir.

Ebeveyn tutumları ile ilgili yapılan araştırmalarda çeşitli ebeveyn tutumları belirlenmiştir. Baumrind (1971) anne baba tutumlarını otoriter, demokratik, ihmalkâr ve hoşgörülü olmak üzere dört başlıkta ele almıştır (akt: Bağçeli Kahraman ve Çubukçu, 2019). Karabulut Demir ve Şendil (2008) ise yaptıkları çalışmada otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici olarak dört tutum ele almıştır. Her bir tutumun çocukların yaşamlarındaki etkisi birbirinden farklıdır. Demokratik tutum içerisinde olan ebeveynler çocukların daha özgür, kendi ayaklarının üzerinde duran, kendisiyle barışık kişilik oluşturmalarına katkı sağlar. Otoriter ebeveynler ise çocukların daha baskılanmasına, kendi içine kapanmasına neden olur. Buna ek olarak; otoriter ebeveynler çocuklarını istismar edebilir veya çocuklarının istismar edildiğini fark edemeyebilirler.

Bu nedenle ailenin özellikle çocuğun bakımını üstlenen kişilerin bu istismar durumunun farkında olması, hangi durumların istismara girdiğini bilmesi gerekir. Buna ek olarak ebeveynlerin tutumları çocuklarını daha çok istismar etmelerine veya çocuklarına yönelik istismar farkındalıklarının az olmasına neden olabilir. Otoriter veya izin verici bir aile çocuğunu daha çok istismar edebilir veya çocuğun istismar edildiğinin farkında olamayabilir. Bireylerin özellikle çocukluk döneminde yaşadıkları istismar onların bütün yaşamını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, 4-6 yaş okul öncesi çocuklarının ebeveyn tutumlarının ve istismar farkındalıklarının belirlenmesidir.

2. Yöntem

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırıkkale ilinde bulunan anaokulları oluşturmaktadır. Araştırma çalışma grubu, Kırıkkale ilinde bulunan iki bağımsız anaokulunda çocukları olan ve görüşmeyi kabul eden 124 ebeveynlerden oluşmaktadır.

Ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlerin Sosyodemografik Özellikleri (n= 124)

Sosyodemografik özellikler		S	%
Çocukların cinsiyeti	Kız	66	53,2
	Erkek	58	46,8
Kardeş sayısı	Tek kardeş	26	21,0
	1 kardeş	51	41,1
	2-3 kardeş	42	33,9
	4 ve üzeri kardeş	5	4,0
Annenin öğrenimi	Okuryazar değil	1	,8
	İlkokul	16	12,9
	Ortaokul	22	17,7
	Lise	51	41,1
	Üniversite	31	25,0
	Lisansütü	3	2,4
Babanın öğrenimi	İlkokul	8	6,5
	Ortaokul	14	11,3
	Lise	43	34,7
	Üniversite	55	44,4
	Lisansütü	4	3,2
Anne yaşı	22-30	40	32,3
	31-40	72	58,1
	41-52	12	9,7
Baba yaşı	26-30	9	7,3
	31-40	79	63,7
	41-54	36	29,0
Aile ekonomik durumu	Gelir giderin üstünde	28	22,6
	Gelir gidere eşit	79	63,7
	Gelir giderin altında	17	13,7

Ebeveynlerin sosyodemografik özellikler incelendiğinde; araştırmaya katılan ebeveynlerin sahip oldukları çocuklarının %53,22'si (n=66) kız, %46,8'i ise erkek (n=58) olduğu, %41,1'inin 1 kardeşinin olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin eğitim durumları incelendiğinde babaların sırasıyla %44,4'ü (55) üniversite mezunuyken annelerin %41,1'i (51) lise mezunudur. Ailenin ekonomik durumunda ise geliri giderin üstünde olanların oranı %22,6 (n=28), geliri gidere eşit olanların oranı %64,5 (n=80) ve geliri giderin altında olanların oranı ise 12,9'dur (n=16).

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama araçlarını, çocuğun ve ebeveynin sosyodemografik özelliklerini içeren kişisel bilgi formu, ebeveyn istismar farkındalığı ve ebeveyn tutumu ölçeği oluşturmaktadır.

Kişisel bilgi formunda; sosyodemografik özellikler; ebeveynlerin yaşı, çocukların cinsiyeti, ebeveynlerin öğrenim durumları, gelir durumları gibi özellikler yer almaktadır.

Ebeveyn İstismar Farkındalığı Ölçeği; Pekdoğan (2017) tarafından geliştirilen ebeveyn istismar farkındalığı ölçeği 5'li likert tipi derecelendirme ölçeğine göre hazırlanmıştır. Ölçme aracından alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan 90'dır. 18-42 puan aralığı düşük düzeyde istismar, 42-66 puan aralığı orta düzeyde istismar, 66-90 puan aralığı ise yüksek düzeyde istismarı ifade etmektedir.

Ebeveyn Tutum Ölçeği; Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 4 alt ölçeği bulunmaktadır. Demokratik Boyut maddeleri: 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 18, 20, 23, 25, 29, 36, 37, 38, 42; otoriter boyutu maddeleri; 3, 9, 11, 19, 26, 27, 32, 35, 39, 40, 45 aşırı koruyucu alt boyutu maddeleri: 4, 8, 12, 16, 21, 22, 28, 41, 46 ve izin verici maddeleri 1, 17, 24, 30, 31, 33, 34, 43, 44'dir. Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelir.

2.2.3. Verilerin Analizi

Ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile ebeveyn tutumları ve ebeveyn istismar farkındalıkları arasında anlamlı farkın olup olmadığına bakmak adına t testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ebeveyn tutumları ve ebeveyn istismar farkındalıkları arasındaki ilişkiye bakmak adına pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerine göre ebeveyn tutumları ve istismar farkındalıklarına ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Tablo 2. Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin t Testi Sonucu (n= 124)

Cinsiyet		N	x	ss	t	sd	p
Demokratik	Kız	66	28,3	8,78	-0,08	122	0,93
	Erkek	58	28,43	8,25			
Otoriter	Kız	66	45,23	4,98	0,7	122	0,48
	Erkek	58	44,48	6,78			
Aşırı koruyucu	Kız	66	19,76	6,7	0,35	122	0,73
	Erkek	58	19,36	5,76			
İzin verici	Kız	66	33,55	4,89	1,15	122	0,25
	Erkek	58	32,52	5,03			
İstismar farkındalığı	Kız	66	53,82	7,77	-0,53	122	0,6
	Erkek	58	54,5	6,31			

$p>0,05$

Tablo 2 incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine göre tutumları ve istismar durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ercan (2018)'in yaptığı çalışmada ise kız çocuğu olan ebeveynlerin erkek çocuğu olan ebeveynlere göre istismar farkındalığı arasında anlamlı fark görülmüştür ($p<0,05$). Bu durumun sebebi olarak kız çocuğunun hem istismar edilme konusunda hem de ailelerin kız çocuklarının istismar edilmemesi konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları düşünülebilir.

Tablo 3'te ebeveynlerin çocuk sayılarına göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Çocuklarının Sayısına Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	x	sd	f	p	Anlamlı fark
Demokratik	Tek çocuk (1)	26	28,5	11,615	1,47	0,23	
	2 çocuk (2)	51	27,51	6,401			
	3-4 çocuk (3)	42	28,43	7,487			
	5 ve üzeri çocuk (4)	5	35,8	14,567			
Otoriter	Tek çocuk (1)	26	45,42	6,9	0,44	0,73	
	2 çocuk (2)	51	45,12	5,202			
	3-4 çocuk (3)	42	44,55	5,919			
	5 ve üzeri çocuk (4)	5	42,4	7,403			
Aşırı koruyucu	Tek çocuk (1)	26	21,08	6,881	0,68	0,56	
	2 çocuk (2)	51	19,12	6,569			
	3-4 çocuk (3)	42	19,36	5,521			
	5 ve üzeri çocuk (4)	5	18,2	6,058			
İzin verici	Tek çocuk (1)	26	31,96	5,219	1,46	0,23	
	2 çocuk (2)	51	33,88	4,91			
	3-4 çocuk (3)	42	33,1	4,853			
	5 ve üzeri çocuk (4)	5	30,2	4,207			
İstismar farkındalığı	Tek çocuk (1)	26	55,15	6,291	4,1	0,01*	3-4 1-2
	2 çocuk (2)	51	55,1	6,07			
	3-4 çocuk (3)	42	53,5	7,809			
	5 ve üzeri çocuk (4)	5	44,4	8,735			

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde ebeveynlerin çocuk sayısı ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna karşın çocuk sayısı ile ebeveyn istismar farkındalığı ölçeği arasında anlamlı fark görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre tek çocuğu olan ebeveynler, 2 ve 5 üzeri çocuğu olan ebeveynlere göre, 2 çocuğu olan ebeveynler 5 ve üzeri çocuğu olanlara göre ve 3-4 çocuğu olanlar da 5 ve üzeri çocuğu olan ebeveynlere göre daha fazla istismar farkındalığına sahiptir. Ercan (2018)'in yaptığı çalışmada ise 3 ve üzeri çocuğu olan ebeveynlerin diğerlerine göre istismar farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocuğa yönelik şiddet, sahip olunan çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir. Ailedeki çocuk sayısının artması ile şiddet arasında doğru orantılı bir ilişki vardır (Gelles, 1980; Akt. Arıkan, 1988: s. 79). Bu durumda, çocuk sayısının artmasının ailelerin çocukların üzerindeki kontrolünün azalmasına ve çocuklarındaki herhangi bir istismar durumunu gözden kaçırmalarına sebep olacağı söylenebilir. Nitekim Ersoy Quadir, Özer, Yücel, Akar ve Puse (2019) tarafından yapılan çalışmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin onlara duygusal istismar ve ihmal uygulama oranlarının arttığı bulunmuştur. Buna karşın Ünal Bozcan, Berkmen, Koran ve Tatlıcalı (2019)'nin Lefkoşa'da okul öncesi kuruma devam eden çocukların ebeveynleri ile yaptıkları çalışmada ise istismar farkındalığı ve çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4'te anne yaşına göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 4. Anne Yaşına Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	x	SD	F	P	Anlamlı fark
Demokratik	22-30 (1)	40	28,63	10,374	0,16	0,86	
	21-40 (2)	72	28,43	7,737			
	41-52 (3)	12	27,08	6,127			
Otoriter	22-30 (1)	40	44,88	6,947	0,91	0,41	
	21-40 (2)	72	44,53	5,503			
	41-52 (3)	12	47	3,693			
Aşırı koruyucu	22-30 (1)	40	18,48	7,15	0,93	0,4	
	21-40 (2)	72	20,15	5,681			
	41-52 (3)	12	19,75	6,468			
İzin verici	22-30 (1)	40	33,15	5,309	0,41	0,67	
	21-40 (2)	72	33,22	4,739			
	41-52 (3)	12	31,83	5,357			
İstismar farkındalığı	22-30 (1)	40	56,4	6,084	3,75	0,03*	1-2-3
	21-40 (2)	72	53,4	7,092			
	41-52 (3)	12	51	8,666			

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde, anne yaşına göre ebeveyn tutumunda anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$). Buna karşın anne yaşı ve ebeveyn istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre, yaşı 22-30 arasında olan annelerin diğer gruptaki annelere göre istismar farkındalıkları daha yüksektir. Ünal (2017)'in yaptığı çalışmada da yaşları 20-25 arası olan ebeveynlerin yaşları 36-40 ve 40 üzeri olan ebeveynlere göre, yaşları 26-30 arası olan ebeveynlerin de yaşları 40 ve üstü olan ebeveynlere göre duygusal istismar farkındalıkları daha yüksek bulunmuştur. Ersoy Quadir vd. (2019)'nin yaptıkları çalışmada da ebeveynlerin yaşları arttıkça çocuklarına duygusal istismar uygulama oranının arttığı bulunmuştur. Dolayısıyla bu bulgular, yapılan araştırmanın bulgularını desteklemekte olup yaşça genç olan ebeveynlerin yaşça büyük olan ebeveynlere göre çocuklarını istismar etmeme konusunda daha bilinçli davrandıkları söylenebilir.

Ancak Pekdoğan (2016)'nın yaptığı çalışmada annelerin yaşı arttıkça istismar uygulama oranının azaldığı ve çalışan annelerin çocuklarını daha az istismar ettiği görülmüştür. Ercan (2018)'in yaptığı çalışmada ise annelerin yaşı ile istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan (2002)'nin yaptığı çalışmada da annelerin yaşı ilerledikçe, çocuklarına uyguladıkları istismar düzeyinin azaldığı görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırma bulguları, yapılan araştırmanın bulguları ile örtüşmemiştir.

Tablo 5'te baba yaşına göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 5. Baba Yaşına Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	X	sd	f	p	Anlamlı Fark
Demokratik	26-30	9	26,56	8,50	0,41	0,67	
	31-40	79	28,84	8,65			
	41-54	36	27,78	8,30			
Otoriter	26-30	9	44,78	9,44	0,02	0,98	
	31-40	79	44,81	5,53			
	41-54	36	45,06	5,73			
Aşırı koruyucu	26-30	9	16,33	6,46	1,43	0,24	
	31-40	79	19,63	6,31			
	41-54	36	20,25	6,03			
İzin verici	26-30	9	34,11	6,35	0,59	0,56	
	31-40	79	33,25	4,70			
	41-54	36	32,39	5,22			
İstismar farkındalığı	26-30	9	54,67	3,84	0,21	0,81	
	31-40	79	54,37	7,00			
	41-54	36	53,5	8,01			

$p > 0,05$

Tablo 5 incelendiğinde baba yaşına göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bu durumun nedeni çocukların bakımı ile daha çok annenin ilgilenmesi nedeni ile babaların bu konuda çok fazla bilgisinin olmadığı düşünülmektedir. Ercan (2018)'in yaptığı çalışmada da babaların yaşı ile istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Yapılan araştırmanın tersine Begüm (2017)'ün yaptığı çalışmada ise ebeveyn yaşı, cinsiyeti, gelir durumu ve eğitimleri ile istismar farkındalıkları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 6'da anne öğrenim durumuna göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 6. Anne Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	x	sd	f	p	Anlamli fark
Demokratik	İlkokul (1)	17	30,76	10,2	1,28	0,28	
	Ortaokul (2)	22	29,86	6,87			
	Lise (3)	51	28,57	9,83			
	Üniversite(4)	31	25,74	5,76			
	Lisansütü (5)	3	27,33	4,04			
Otoriter	İlkokul (1)	17	44,65	5,31	0,45	0,77	
	Ortaokul (2)	22	44,32	6,81			
	Lise (3)	51	45,67	5,43			
	Üniversite(4)	31	44,03	6,37			
	Lisansütü (5)	3	45,67	5,77			
Aşırı koruyucu	İlkokul (1)	17	16,59	5,5	3,78	0,01*	1-4
	Ortaokul (2)	22	17,86	4,21			2-4
	Lise (3)	51	19,25	6,71			3-4
	Üniversite(4)	31	22,68	5,79			
	Lisansütü (5)	3	22,33	9,07			
İzin verici	İlkokul (1)	17	32,65	4,53	0,57	0,68	
	Ortaokul (2)	22	34	5,72			
	Lise (3)	51	33,04	5,25			
	Üniversite(4)	31	33	4,31			
	Lisansütü (5)	3	29,67	3,51			
İstismar farkındalığı	İlkokul (1)	17	50,06	9,83	2,57	0,04*	1-3
	Ortaokul (2)	22	53,59	6,53			
	Lise (3)	51	55,98	6,93			
	Üniversite(4)	31	54,03	5			
	Lisansütü (5)	3	51	7,81			

* p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde anne öğrenim durumuna göre ebeveyn tutumunun aşırı koruyucu alt ölçeği ve istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre üniversite mezunu olan anneler ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan annelere göre daha koruyucu davranmaktadır. Buna ek olarak lise mezunu olan annelerin de ilkokul mezunu olan annelere göre istismar farkındalık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Ersoy Quadir vd., (2019)'nin yaptığı çalışmada ebeveynlerin eğitim seviyesi düştükçe çocuklarına duygusal istismar ve ihmal uygulama oranlarının arttığı görülmüştür. Ancak yapılan araştırmanın tersine; Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan (2002)'in yaptığı çalışmada annelerin öğrenim durumu, yaşı, aile tipi, çocuk sayısı, eşinin alkol kullanması durumu ile annelerin çocuklarına uyguladıkları duygusal istismar/ihmal davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 7’de baba öğrenim durumuna göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 7. Baba Öğrenim Durumuna Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	x	sd	f	p	Anlamli fark
Demokratik	İlkokul	8	32,88	8,76	1,21	0,31	
	Ortaokul	14	24,79	4,93			
	Lise	43	28,37	7,79			
	Üniversite	55	28,56	9,58			
	Lisansütü	4	29	7,75			
Otoriter	İlkokul	8	40,13	6,24	1,85	0,12	
	Ortaokul	14	46,79	5,26			
	Lise	43	45,37	6,12			
	Üniversite	55	44,64	5,63			
	Lisansütü	4	45,75	5,12			
Aşırı koruyucu	İlkokul	8	17,63	3,29	5,91	0,00*	1-4
	Ortaokul	14	14,29	5,01			2-3-4
	Lise	43	18,49	5,9			2-3
	Üniversite	55	22	6,01			
	Lisansütü	4	20,25	8,26			
İzin verici	İlkokul	8	31,5	3,46	2,77	0,03*	2-4
	Ortaokul	14	35,57	3,67			3-4
	Lise	43	34,23	5,22			
	Üniversite	55	31,78	4,86			
	Lisansütü	4	32,5	5,51			
İstismar farkındalığı	İlkokul	8	55	6,05	0,47	0,75	
	Ortaokul	14	54,93	6,01			
	Lise	43	53,86	7,88			
	Üniversite	55	54,35	6,68			
	Lisansütü	4	49,75	10,97			

*p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde baba öğrenim durumu ile istismar farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna karşın baba öğrenim durumu ile ebeveyn tutumunun aşırı koruyucu ve izin verici alt ölçeği arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre; üniversite mezunu olan babaların diğer eğitim seviyesindeki babalara göre daha koruyucu tutum sergiledikleri görülmüştür. Buna ek olarak, ortaokul ve lise mezunu olan babaların üniversite mezunu olan babalara göre daha izin verici tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu durumun nedeni babanın eğitim seviyesi yükseldikçe çocuk üzerindeki kontrolünü daha fazla artırdığı, çocuklarının gelecekları için daha kaygılı oldukları söylenebilir. Ünal (2017)’in yaptığı çalışmada da öğrenim durumu istismar farkındalığını olumlu yönde etkilemekte, annelerin babalara göre farkındalık düzeyleri daha yüksek ve anne-çocuk ilişkisi ise önemli bir yeri sahiptir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuk istismarı ve ihmalî konusunda farkındalık düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, katılımcıların eğitimi durumu arttıkça bilinç düzeylerinin arttığı ebeveynlerin

ihmal ve istismar konusundaki bilinç düzeylerinin daha düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. (Meraki ve Var, 2019: s. 9-10).

Tablo 8’de ebeveynlerin gelir durumuna göre ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı ölçeğine ilişkin Anova testi sonucu verilmiştir.

Tablo 8. Ebeveynlerin Gelir Durumuna Göre Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalığı Ölçeğine İlişkin Anova Sonucu (n= 124)

		N	x	sd	f	p	Anlamlı fark
Demokratik	Gelir giderin üstünde	28	30,82	11,86	1,57	0,21	
	Gelir gidere eşit	79	27,53	7,35			
	Gelir giderin altında	17	28,18	6,35			
Otoriter	Gelir giderin üstünde	28	44,36	5,92	0,17	0,84	
	Gelir gidere eşit	79	45,1	6,03			
	Gelir giderin altında	17	44,71	5,31			
Aşırı koruyucu	Gelir giderin üstünde	28	22,18	7,79	3,26	0,04	1-2
	Gelir gidere eşit	79	18,85	5,5			
	Gelir giderin altında	17	18,65	5,98			
İzin verici	Gelir giderin üstünde	28	32,61	4,69	0,64	0,53	
	Gelir gidere eşit	79	33,43	5,11			
	Gelir giderin altında	17	32,12	4,82			
İstismar farkındalığı	Gelir giderin üstünde	28	54,61	5,81	0,08	0,92	
	Gelir gidere eşit	79	54	7,79			
	Gelir giderin altında	17	54	5,89			

*p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde ebeveynlerin gelir durumuna göre ebeveyn tutumları ve ebeveyn istismar farkındalıkları arasında anlamlı farkın olma durumuna bakıldığında istismar farkındalığı ölçeği ile ebeveyn tutumun demokratik, otoriter ve izin verici alt ölçekleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Buna karşın ebeveyn tutum ölçeğinin aşırı koruyucu alt ölçeği ile gelir

durumu arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Buna göre geliri giderinden üstünde olan aileler geliri giderine eşit olan ailelere göre aşırı koruyucu bir tutum içerisinde olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni gelir durumu iyi olan ailelerin çocuklarından daha fazla beklentisinin olması nedeni ile çocuklarının hata yapmalarını önlemek adına daha fazla koruyucu davranışları düşünülmektedir. Ünal (2017)'in yaptığı çalışmada ise geliri yüksek olan ailelerin geliri düşük olan ailelere göre duygusal istismar farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ersoy Quadir vd. (2019)'nin araştırma bulgularında da ailenin gelir düzeyi azaldıkça, ebeveynlerin çocuklarına duygusal istismar ve ihmal uygulama oranlarının arttığı saptanmıştır. Buna karşın, Ercan (2018)'in yaptığı çalışmada geliri düşük olan ebeveynlerin geliri yüksek olan ebeveynlere göre istismar farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocuğa yönelik şiddet alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde daha yaygın görülmektedir. Bunun nedenlerinden biri, ekonomik yetersizliğin ve işsizliğin olumsuz yaşam koşullarının ebeveynler üzerinde yaratmış olduğu baskıdır (Arıkan, 1988: s.79). İstismarcı anne ve babalar her türlü etnik, dini, coğrafik vb. özelliklerden çıksa da, sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı gruplardan çıkma olasılığı daha fazladır (Yalçın, Koçak ve Duman, 2014: s.138). Çocuk ihmal ve istismarında aile farkındalığı ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarına göre (Ersoy Quadir vd. 2019; Ercan, 2018), ailenin farkındalık düzeyi ile ailenin gelir düzeyi farklılık göstermektedir.

Tablo 9'da ebeveynlerin ebeveyn tutumu ortalamaları sonucu verilmiştir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Ebeveyn Tutumu Ortalaması (n= 124)

Ebeveyn Tutumu Alt Ölçeği	N	x	sd
Demokratik	124	28,36	8,498
Otoriter	124	44,88	5,875
Aşırı koruyucu	124	19,57	6,259
İzin verici	124	33,06	4,963

Tablo 9 incelendiğinde 4-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin daha çok otoriter oldukları görülmüştür ($x=44,88$). Benzer şekilde Bağçeli Kahraman ve Çubukçu (2019)'nun yaptığı çalışmada da ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarına bakıldığında %84,9'unun otoriter olduğu görülmüştür.

Tablo 10'da ebeveynlerin istismar farkındalıkları sonucu verilmiştir.

Tablo 10. Ebeveynlerin İstismar Farkındalıkları Puanları (n= 124)

Ebeveyn İstismar Farkındalığı	s	%
18-42	7	5,6
42-66	112	90,3
66-90	5	4,0

Tablo 9 incelendiğinde ebeveynlerin istismar farkındalıkları konusunda bilgisinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ünal Bozcan, Berkmen, Koran ve Tatlıcalı (2019)'nın yaptığı çalışmada da ebeveyn istismar farkındalığı orta düzeyde bulunmuştur. Ünal (2017)'in yaptığı duygusal istismara yönelik farkındalık, fiziksel istismara yönelik farkındalık, ihmale yönelik farkındalık, cinsel istismara yönelik farkındalık ve genel bilgilere yönelik farkındalık olmak üzere 5 alt ölçekten oluşan çalışmada duygusal istismar ve genel bilgilere yönelik farkındalıkları düşük orta düzeyde bulunmuştur. Buna karşın, fiziksel istismar, ihmale yönelik farkındalıklarının orta yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu araştırma bulguları, bizim araştırma bulgumuzu desteklemektedir.

Tablo 11'de ebeveynlerin ebeveyn tutumu ve istismar farkındalıklarına ilişkin korelasyon sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Ebeveyn Tutumu ve İstismar Farkındalıkları Arasındaki İlişki (n= 124)

		Demokratik	Otoriter	Aşırı koruyucu	İzin verici	İstismar farkındalığı
Demokratik	r	1				
	p					
Otoriter	r	-0,43**	1			
	p	0,00				
Aşırı koruyucu	r	0,32**	0,03	1		
	p	0,00	0,7			
İzin verici	r	-0,13	0,403**	-0,02	1	
	p	0,14	0,00	0,83		
İstismar farkındalığı	r	-0,05	-,225*	0,01	-0,05	1
	p	0,57	0,01	0,88	0,56	

*p<0,05

Tablo 10'da ebeveyn tutumu ve istismar arasındaki ilişkiye bakıldığında ebeveyn tutumun otoriter alt ölçeği arasında orta şiddette ve negatif bir ilişki vardır. Buna göre daha otoriter olan

ebeveynlerin istismar farkındalıklarının daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni otoriter olan ailelerde çocukların paylaşım yapmaktan korktuğu, yaşadıkları olumsuzlukları anlatmaktan çekindikleri için ailelerin çocukların yaşadığı istismarı fark edemedikleri düşünülebilir. Buna ek olarak daha otoriter aileler daha çok mükemmeliyetçi olmakta ve çoğu zaman çocuklarının yaşadıkları olumsuz deneyimleri görmek istememektedir.

Sonuç ve Öneriler

4-6 yaş arası çocukların ebeveynlerinin tutumları ve istismar farkındalıklarının belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışmada çocukların sayısı, annelerin yaşı, annelerin ve babaların öğrenim durumu ile istismar farkındalığı arasında anlamlı farklar görülmüştür. Buna göre; tek çocuğu olan ve genç olan annelerin istismar farkındalıklarının fazla olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak; lise mezunu olan annelerin ilköğretim mezunu olan annelere göre istismar farkındalığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin tutumları ile sosyodemografik özellikleri arasında anlamlı fark olup olmadığına bakıldığında ise; üniversite mezunu olan annelerin ve babaların daha koruyucu olduğu; geliri giderinden fazla olan ebeveynlerin, geliri giderine eşit olan ebeveynlere göre aşırı koruyucu oldukları saptanmıştır. Bu durumun sebebi eğitim seviyesi ve gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarını daha kontrol altında tutmak istedikleri, çocukların yaşamını daha çok kendi istekleri çerçevesinde şekillendirmek istedikleri için daha koruyucu oldukları düşünülebilir. Eğitim seviyesi yüksek olan ailelerin çocukları ile ilgili beklentileri de daha yüksektir. Çocuklarının daha mükemmel olmalarını isterler. Bu nedenle onlar üzerindeki hâkimiyetlerini de artırır. Buna karşın eğitim seviyesi ve geliri daha düşük olan ebeveynler daha çok içinde buldukları günü değerlendirmek, gelir elde etmek için çalışmaları için çocuklarına dair çok fazla beklentileri yoktur. Hatta çocuklar belli bir yaşa gelince biran önce eve maddi destek olmaları için çocukların çalışmaya başlamalarını isterler.

Ebeveynlerin tutumlarına bakıldığında ise, ebeveynlerin daha çok otoriter oldukları ve ebeveynlerin istismar farkındalık düzeylerinin orta düzeyde olduğu; ebeveyn tutumu ve istismar farkındalığı arasındaki ilişkiye bakıldığında ise daha otoriter olan ebeveynlerin istismar farkındalıklarının daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni, çocukları üzerinde daha çok otorite kuran ebeveynler çocukları ile aralarına sınır koydukları ve sınırların da çocukların yaşadıkları olumsuzlukları ailelerine anlatmalarını, onlarla paylaşım yapmalarını engellediği düşünülmektedir. Daha demokratik olan ailelerde çocuklar yaşadıkları olumsuz durumları daha çok paylaşıp destek alırken, aile içinde otoriterlik arttıkça çocuklar daha çok kendi içlerine kapanacaktır.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

-Genç yaştaki annelere ve babalara, evlenme aşamasındaki gençlere, üniversite öğrencilerine çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili eğitimlerin verilmesi,

-Okulöncesi dönem çocukları olan ebeveynlere bilinçli anne baba olmak ve istismar farkındalığını kazandırmak için eğitim verilmesi,

-Kadın konukevlerinde korunan kadınlar ile çocuk evleri, sevgi evlerinde görevli bakıcı anneler vb. personele çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalık eğitimlerinin verilmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

-Bu eğitimler de merkezi yönetimin yanında, üniversiteler, belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarının da yer alması hedef kitleye ulaşılmasını kolaylaştıracaktır.

-Çocuk istismar ve ihmali ile ilgili sivil toplum kuruluşlarına, kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla proje eğitimi, araştırma desteği merkezi yönetim ve üniversiteler tarafından sağlanabilir.

-İstismar farkındalığının artırılması ve geliştirilmesi, koruyucu ve önleyici hizmetler açısından önem kazandığı için, bu konuda, üniversiteler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından geliştirilen projelere, merkezi yönetimin desteği artırılabilir.

Kaynakça

Akyüz, E. (2012). Çocuk hukuku. 2. Baskı. Pegem Akademi

Arıkan, Ç. (1988). Ailede çocuğa yönelik şiddet. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 6(1-2-3),79-87

Asuma & İmdat. (2018). Türkiye’de Çocuk İstismarı Raporu-2. Erişim,10.05.2020.
<http://imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-%C3%87OCUK-%C4%B0ST%C4%B0SMARI-tam.pdf>

Bağçeli Kahraman, P., & Çubukçu, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin istismar düzeyleri, ebeveyn tutumları ve çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişki. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 10(17), 1304-1331.
<https://doi.org/10.26466/opus.507909>

Beyazova, U. & Şahin, F. (2011). Çocuk İstismarı ve İhmali Terimleri. Sözlük Dergisi, 2 (4):1-20.

- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. T.C. Resmi Gazete, 22184, 27 Ocak 1995 Erişim,12.05.2020.
<https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf>
- Bir Hak ihlali: Çocuk İhmali ve İstismarı. Erişim, 15.05.2020.
https://ihd.org.tr/images/pdf/cocuk_ihmali_ve_istismari_brosuru.pdf
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24(3), 128-134.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilissbd/issue/30840/313582>
- Ersoy Quadır, S., Özer, N Yücel, G., Akar A., & Puse, M. (2019). Parental Awareness on Emotional Abuse and Neglect. Sosyal Çalışma Dergisi, 3 (2), 177-201.
<https://hdl.handle.net/20.500.12436/1603>
- Ercan, N. (2018). 4-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin İstismar Farkındalıkları (Diyarbakır Örneği). YL Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). Türk Psikoloji Yazıları, 11(21), 15-25. <https://toad.halileksi.net/olcek/ebeveyn-tutum-olcegi>
- Kezer, İ. (Ed.). (2015). Çocuk ihmal ve istismarında risk etmenleri. Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği.
- Lök, N., Başoğlu, C., & Öncel, S. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve psikososyal desteğin önemi. Psikiyatride Güncel Tartışmalar, 8(2), 155-161.
<http://doi:10.18863/pgy.05252>
- Meraki, S. & Var, E. Ç. (2019). Alt-sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda farkındalık düzeylerinin incelenmesi. Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 2(1), 1-12.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tusbad/issue/47087/565064>
- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Ege Eğitim Dergisi, 17(2), 425-441. <https://doi.org/10.12984/egeefd.280752>
- Pekdoğan, S. (2017). İstismar farkındalığı ölçeği Ebeveyn Formu: Ölçek geliştirme çalışması. Akademik Bakış Dergisi, 62: 173-185.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32976/366587>

- Slep, A.M.S & O'Leary S.G. (2001). Examining Partner and Child Abuse: Are We Ready for a More Integrated Approach to Family Violence? *Clinical Child and Family Psychology Review*, Vol. 4(2):87-107. <https://doi.org/10.1023/A:1011319213874>
- Şahin, F. (Ed). (2015). Fiziksel istismar. Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği.
- Şenol, D. & Mazman, İ. (2014). Çocuğa uygulanan şiddet: Türkiye özelinde sosyolojik bir yaklaşım. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(26), 11-17. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.18837>
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1983). Türkçe Sözlük. TDK Yayınları.
- Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması. Özet Rapor. Erişim,16.05.2020. <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/t%C3%BCrkiyede-%C3%A7ocuk-istismari-ve-aile-i-%C3%A7i-%C5%9Fiddet-ara%C5%9Ftirmasi-%C3%B6zet-raporu-2010>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). İstatistiklerle Çocuk 2014. Erişim,15.05.2020. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=206&locale=tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). İstatistiklerle Çocuk 2019. Erişim,15.05.2020. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=206&locale=tr>
- Uslu, R. İ. (Ed). (2015). Duygusal istismar. Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği.
- Ünal, H. B. (2017). Çocuk İhmal ve İstismarı Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Ünal Bozcan, E., Berkmen, B., Koran, N., Tatlıcalı, E. (2019). 4-6 Yaş Arasındaki Çocukların Ebeveynlerinin İstismara Yönelik Farkındalığı. *Folklor/Edebiyat dergisi*, 25(97-1), 494-508. <https://doi.org/10.22559/folklor.961>
- Üstündağ, A., Şenol, F. B. & Mağden, D. (2015). Ebeveynlerin çocuk İstismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale"*. Sözel Bildiriler. 12 Mayıs 2015, 212-227.
- Yalçın, H., Koçak, N. & Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (özel sayı 1), 137-143. <http://do.,org/10.18493/kmusekad.21268>